

בראשית פרק ח

(א) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם:
 (ב) וַיִּסְכְּרוּ מַעְיֵנֹת תְּהוֹם וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם וַיִּכְלָא הַגֶּשֶׁם מִן הַשָּׁמַיִם: (ג) וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלּוֹף וְשׁוּב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם: (ד) וַתִּנַּח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בִּשְׁבַע עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הַרִי אֲרָרָט: (ה) וְהַמַּיִם הָיוּ הַלּוֹף וַחֲסוּר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֵי בָּאָחַד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רֵאשֵׁי הַהָרִים: (ו) וַיְהִי מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה: (ז) וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֹרֵב וַיֵּצֵא וַיָּצֵא וְשׁוּב עַד יִבְשֹׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: (ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֵתוֹ לְרֵאוֹת הַקָּלוֹת הַמַּיִם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ט) וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכָף רַגְלָהּ וַתָּשֵׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקְחָהּ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה: (י) וַיַּחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסֹּף שֹׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתֵּבָה: (יא) וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לָעֵת עָרֵב וְהִנֵּה עֹלָה זֵית טָרֶף בְּפִיהָ וַיִּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ: (יב) וַיַּיְחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד: (יג) וַיְהִי בְּאַחַת וָשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בָּאָחַד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיִּסַּר נֹחַ אֶת מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיִּרְא וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה: (יד) וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּשְׁבַעַת וָעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבִשָׁה הָאָרֶץ:

רש"י

(א) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים - זה השם מדת הדין הוא, ונהפכה למדת רחמים על ידי תפלת הצדיקים, ורשעתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין, שנאמר (בראשית ו ה) וירא ה' כי רבה רעת האדם וגוי ויאמר ה' אמחה, והוא שם מדת רחמים: **ויזכור אלהים את נח וגוי'** - מה זכר להם לבהמות, זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן ושלא שמשו בתיבה: **ויעבר אלהים רוח** - רוח תנחומין והנחה עברה לפניו: **על הארץ** - על עסקי הארץ: **וישכו** - כמו (אסתר ב א) כשוך חמת המלך לשון הנחת חמה: (ב) **ויסכרו מעינות** - כשנפתחו כתיב (ז יא) כל מעינות, וכאן אין כתיב כל, לפי שנשתיירו מהם אותן שיש בהם צורך לעולם, כגון חמי טבריא וכיוצא בהם: **ויכלא** - וימנע, כמו (תהלים מ יב) לא תכלא רחמך, (בראשית כג ו) לא יכלה ממך: (ג) **מקצה חמשים ומאת יום** - התחילו לחסור, והוא אחד בסיון. כיצד בעשרים ושבעה בכסליו פסקו הגשמים הרי שלשה מכסליו ועשרים ותשעה מטבת הרי שלושים ושתים, ושבת ואדר וניסן ואייר מאה ושמונה עשר הרי מאה וחמשים: (ד) **בחדש השביעי** - סיון והוא שביעי לכסליו שבו פסקו הגשמים: **בשבעה עשר יום** - מכאן אתה למד שהיתה התיבה משוקעת במים אחת עשרה אמה, שהרי כתיב (פסוק ה) בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים, זה אב שהוא עשירי (למרחשון) לירידת גשמים והם היו גבוהים על ההרים חמש עשרה אמה וחסרו מיום אחד בסיון עד אחד באב חמש עשרה אמה לששים יום, הרי אמה לארבעה ימים, נמצא שבששה עשר בסיון לא חסרו אלא ארבע אמות, ונחה התיבה ליום המחרת, למדת שהיתה משוקעת אחת עשרה אמה במים שעל ראשי ההרים: (ה) **בעשירי נראו ראשי ההרים** - זה אב, שהוא עשירי למרחשון שהתחיל הגשם. ואם תאמר הוא אלול ועשירי לכסליו שפסק הגשם, כשם שאתה אומר בחדש השביעי סיון והוא שביעי להפסקה. אי אפשר לומר כן, על כרחך שביעי אי אתה מונה אלא להפסקה, שהרי לא כלו ארבעים יום של ירידת גשמים ומאה וחמשים של תגבורת המים עד אחד בסיון, ואם אתה אומר שביעי לירידה אין זה סיון והעשירי אי אפשר למנות אלא לירידה, שאם אתה אומר להפסקה והוא אלול, אי אתה מוצא בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ, שהרי מקץ ארבעים משנראו ראשי ההרים שלח את העורב, ועשרים ואחד יום הוחיל בשליחות היונה, הרי ששים יום משנראו ראשי ההרים עד שחרבו פני האדמה, ואם תאמר באלול נראו, נמצא שחרבו במרחשון, והוא קורא אותו ראשון ואין זה אלא תשרי, שהוא ראשון לבריאת עולם, ולרבי יהושע הוא ניסן: (ו) **מקץ ארבעים יום** - משנראו ראשי ההרים: **את חלון התיבה אשר עשה** - לצהר, ולא זה פתח התיבה העשוי לביאה ויציאה: (ז) **יצוא ושוב** - הולך ומקיף סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו שהיה חושדו על בת זוגו, כמו ששינו באגדת חלק (סנהדרין קח ב): **עד יבשת המים** - פשוטו כמשמעו. אבל מדרש אגדה מוכן היה העורב לשליחות אחרת בעצירת גשמים בימי אליהו, שנאמר (מלכים א' יז ו) והעורבים מביאים לו לחם ובשר: (ח) **וישלח את היונה** - לסוף שבעה ימים שהרי כתיב ויחל עוד שבעה ימים אחרים, מכלל זה אתה למד שאף בראשונה הוחיל שבעה ימים: **וישלח** - אין זה לשון שליחות אלא לשון שלוח, שלחה ללכת לדרכה, ובזו יראה אם קלו המים שאם תמצא מנוח לא תשוב אליו: (י) **ויחל** - לשון המתנה, וכן (איוב כט כא) לי שמעו ויחלו, והרבה יש במקרא: (יא) **טרף בפיה** - אומר אני שזכר היה לכן קוראו פעמים לשון זכר ופעמים לשון נקבה, לפי שכל יונה שבמקרא לשון נקבה, כמו (שה"ש ה יב) כיונים על אפיקי מים רוחצות, (יחזקאל ז טז) כיוני הגאיות כולם הומות, וכמו (הושע ז יא) כיונה פותה: **טרף** - חטף, ומדרש אגדה לשון מזון, ודרשו בפיה, לשון מאמר, אמרה יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקדוש ברוך הוא ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם: (יב) **ויחל** - הוא לשון ויחל, אלא שזה לשון ויפעל וזה לשון ויתפעל. ויחל וימתין, ויחל ויתמתן: (יג) **בראשון** - לרבי אליעזר הוא תשרי, ולרבי יהושע הוא ניסן: **חרבו** - נעשה כמין טיט, שקרמו פניה של מעלה: (יד) **בשבעה ועשרים** - וירידתן בחדש השני ב"ז, אלו אחד עשר ימים שהחמה יתירה על הלבנה, שמשפט דור המבול שנה תמימה היה: **יבשה** - נעשה גריד כהלכתה:

בראשית רבה – פרשת נח פרשה לג סימן ה

ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח (ח, ו), הדא מסייעא להווא דא"ר אבא בר כהנא חלוון, וישלח את העורב, הה"ד (תהלים קה) שלח חשך ויחשיך, ויצא יצא ושוב, ר' יודן בשם ר' יודה ב"ר סימון התחיל משיבו תשובות א"ל מכל בהמה חיה ועוף שיש כאן אין אתה משלח אלא לי, א"ל מה צורך לעולם בך לא לאכילה לא לקרבן, רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אמר, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבלו שעתיד העולם להצטרך לו, אמר לו אימתי אמר לו עד יבשת המים מעל הארץ, עתיד צדיק אחד לעמוד ולייבש את העולם ואני מצריכו לו הה"ד (מלכים א יז) והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב, ר"י ור' נחמיה, ר"י אומר עיר היא בתחום בית שאן ושמה ערבי, ר' נחמיה אמר עורבים ממש היו, ומהיכן היו מביאים לו משלחנו של יהושפט, דרש ר"ע מעשה דור המבול בגזק של מדי ולא בכו, וכיון שהזכיר להם מעשה איוב מיד בכו וקרא עליהם המקרא הזה (איוב כד) ישכחהו רחם מתקו רמה עוד לא יזכר ותשבר כעץ עולה, ישכחהו רחם, הן שכחו רחמי מן הבריות, אף הקדוש ברוך הוא שיכח רחמי מהם, מתקו רמה, שמתקו רימה מהן, עוד לא יזכר ותשבר כעץ עולה, א"ר אבהו תעקר אין כתיב, אלא תשבר, כדבר שנשבר ואינו מעלה חליפין, ואיזה זה דור הפלגה.

רד"ק

(ד) **והיה מהנחל תשתה** - והיה חיותך זה כי מהנחל תשתה והעורבים יכלכלוך : **ואת העורבים צויתי** - עורבים ממש והם העופות השחורים וטעם צויתי ששמתו בלבם להביא לחם ובשר שתי פעמים ביום ואין לשאול מאין היו מביאין לו כי באמת ממקום כשר היו מביאין לו אחר שברצון האל היו מביאין לו והרבה כשרים היו בישראל שאומר והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו, ובדברי רז"ל י"א שהיו מביאין לו משלחנו של אחאב ויש אומרים משלחנו של יהושפט וי"מ העורבים סוחרים כמו עורבי מערבך והנה הכתוב אומר ונסתרת שלא ידעך אדם שם שהרי ראינו כי אחאב היה מחפש אחריו כמו שאמר אם יש גוי וממלכה וגוי, ואולי הסוחרים ההם היו מסתירים אותו :

מלכים א פרק יז

(א) ויאמר אליהו התשבי מתשבי גלעד אל אחאב חי יקוק אלהי ישראל אשר עמדתני לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי : ס (ב) ויהי דבר יקוק אליו לאמר : (ג) לך מזה ופנית לך קדמה ונסתרת בנחל כרית אשר על פני הירדן : (ד) והיה מהנחל תשתה ואת הערבים צויתי לכלכלך שם : (ה) וילך ויעש כדבר יקוק וילך וישב בנחל כרית אשר על פני הירדן : (ו) והערבים מביאים לו לחם ובשר בבקר ולחם ובשר בערב ומן הנחל ישתה :